

# PHÁT HUY BẢN SẮC VĂN HÓA NGOẠI GIAO “CÂY TRE VIỆT NAM” TRONG BỐI CẢNH XÂY DỰNG CỘNG ĐỒNG ASEAN TÂM NHÌN ĐẾN NĂM 2025

PHAN THỊ HỒNG XUÂN\*

**Tóm tắt:** Cuối năm 2021, tại Hội nghị đối ngoại toàn quốc triển khai thực hiện Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã có bài phát biểu quan trọng với chủ đề: “Xây dựng và phát triển nền đối ngoại, ngoại giao Việt Nam hiện đại và mang đậm bản sắc dân tộc, trường phái ngoại giao “cây tre Việt Nam”. Bài phát biểu nhận được nhiều sự ủng hộ, đồng tình của các nhà khoa học, nhà chính trị ngoại giao và đặc biệt là tầng lớp nhân dân trong và ngoài nước bởi bên cạnh hoa sen, cây tre từ lâu đã gắn bó với người dân và dân tộc Việt Nam. Gắn với bối cảnh xây dựng Cộng đồng ASEAN và đường lối “đối ngoại Đảng, ngoại giao nhà nước, đối ngoại nhân dân”, bài viết trình bày 03 nội dung chính: (i) Nhân học biểu tượng và biểu tượng cây tre trong văn hóa Việt Nam; (ii) Nét đặc sắc của văn hóa ngoại giao cây tre của Việt Nam (qua phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng); (iii) Phát huy hơn nữa bản sắc văn hóa ngoại giao “cây tre Việt Nam” trong bối cảnh xây dựng cộng đồng ASEAN tâm nhìn đến năm 2025.

**Từ khóa:** bản sắc văn hóa, phong cách ngoại giao, cây tre Việt Nam, ASEAN.

## Mở đầu

Trong suốt 77 năm kể từ năm 1945, dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh, ngoại giao Việt Nam xuyên suốt qua các thời kỳ và thế hệ tiếp nối đã luôn nỗ lực phấn đấu học tập, thực hành tư tưởng và tác phong ngoại giao Hồ Chí Minh, vận dụng mềm dẻo, sáng tạo, đưa vị thế Việt Nam ngày càng có uy tín trên trường quốc tế.

Trong cương vị Ủy viên không thường trực Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc nhiệm kỳ 2020 - 2021, đồng thời còn đảm nhận vai trò Chủ tịch luân phiên Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc lần thứ hai trong tháng 4/2021, năm 2021 là một năm có nhiều dấu ấn ngoại giao quan trọng đối với Việt Nam. Bên cạnh đó, năm 2021 còn là năm diễn ra Hội nghị Đối ngoại toàn quốc hiện thực hóa Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của

---

\* PGS.TS. Phan Thị Hồng Xuân, Trung tâm Nghiên cứu và đào tạo Nguồn nhân lực ASEAN, Trường ĐHKHXH và NV, ĐHQG - HCM

Đảng Cộng sản Việt Nam. Trong bài phát biểu tại Hội nghị, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khái quát và nhận định: “Chúng ta đã xây dựng nên trường phái đối ngoại và ngoại giao rất đặc sắc và độc đáo của thời đại Hồ Chí Minh. Đây là trường phái riêng”. Tổng Bí thư cũng đã ví ngoại giao Việt Nam là “ngoại giao cây tre”: “Thân gầy guộc, lá mong manh/Mà sao nên lũy nên thành tre ơi”<sup>(1)</sup>.

Rõ ràng rằng biểu tượng cây tre luôn gắn bó với con người Việt Nam, thể hiện qua các bài ca dao, tục ngữ, đặc biệt câu chuyện cổ tích “Cây tre trăm đốt” được giảng dạy trong chương trình Ngữ văn lớp 6 có ý nghĩa như hành trang giúp nhiều thế hệ học sinh Việt Nam hình thành nhân cách, đạo đức, lối sống tốt đẹp với niềm tin con người phải luôn trau dồi đạo đức, ăn hiền ở lành, sống thật thà lương thiện. Theo đó, việc Tổng Bí thư ví ngoại giao Việt Nam là ngoại giao cây tre được rất nhiều nhà khoa học, nhà chính trị, ngoại giao cũng như cộng đồng người Việt Nam trong và ngoài nước đồng tình, ủng hộ.

Tham gia hoạt động đối ngoại nhân dân đa phương trong Hội hữu nghị Việt Nam – Đông Nam Á thuộc Liên hiệp các tổ chức hữu nghị thành phố Hồ Chí Minh, qua góc nhìn của Dân tộc học – Nhân học, tác giả bài viết góp thêm tiếng nói khẳng định tầm quan trọng và ý nghĩa của ngoại giao cây tre trong các hoạt động đối ngoại, ngoại giao của Việt Nam.

## 1. Nhân học biểu tượng và biểu tượng cây tre trong văn hóa Việt Nam

Từ lâu, Nhân học được xem là ngành khoa học có lịch sử lâu đời, đã trở thành điểm tựa vững chắc với hệ thống lý thuyết tổng hợp của nhiều ngành khoa học, làm nền tảng cho việc nghiên cứu và đối chiếu

bao quát các vấn đề liên quan đến con người và đời sống xã hội con người ở nghĩa rộng nhất có thể. Trong những thập niên 60, 70, phân ngành Nhân học văn hóa đã bắt đầu xuất hiện, trong đó có Nhân học Biểu tượng, là chuyên ngành rộng nhất theo phạm vi và đối tượng nghiên cứu. Đây là lĩnh vực giải thích các biểu tượng hoặc cấu trúc biểu tượng như một cách tìm hiểu nền tảng của văn hóa, khác với những cách tiếp cận trước đây, nhằm tìm kiếm những giá trị phổ quát của các cộng đồng, các nền văn hóa, đồng thời cũng giải mã các biểu hiện của văn hóa trên bình diện vật chất và tinh thần.

Theo Bách khoa thư về nhân học văn hoá và xã hội (Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology), “Nhân học biểu tượng đề cập đến văn hoá như một thực thể có tính độc lập tương đối, là một hệ thống ý nghĩa mà qua đó các nhà nhân học muốn tạo ra để giải mã và diễn dịch các biểu tượng và các nghi lễ trọng tâm”<sup>(2)</sup>.

Theo Mary Des Chene, “Nhân học biểu tượng là khoa học nghiên cứu ý nghĩa trong đời sống xã hội loài người, bằng cách nào chúng ta tri nhận và diễn giải những gì diễn ra xung quanh và bằng cách nào chúng ta sáng tạo, giao lưu với thế giới hoặc hệ thống ý nghĩa văn hoá. Nhân học biểu tượng tiếp cận với một góc nhìn rộng lớn về các biểu tượng, biểu tượng hoá, sự vật và ý nghĩa mà con người đặt cho với ý nghĩa, sự nhận biết, quá trình giao tiếp”<sup>(3)</sup>.

Theo Edith Turner, “Nhân học biểu tượng là khoa học nghiên cứu về các biểu hiện tự nhiên của các biểu tượng được sử dụng ở các nền văn hoá khác nhau, các nghi lễ, trình diễn, và trong đời sống hàng ngày nơi mà ý nghĩa đầy đủ có nhiều hơn các biểu hiện thành văn. Mỗi biểu tượng có hai thành phần - là những thực thể nhìn thấy và phần còn lại là ý nghĩa biểu hiện

của nó. Nhân học biểu tượng diễn giải các biểu tượng trong ngữ cảnh của tiến trình xã hội và đời sống văn hoá<sup>(4)</sup>.

Raymond Firth nhận định, “Một nhà nhân học có thể làm gì để không giống với những gì mà nhà logic học, nhà siêu hình học, nhà ngôn ngữ học, nhà tâm lý học, nhà thần học, nhà lịch sử nghệ thuật và những người khác nữa đã làm? Về bản chất như tôi nhận thấy, cách tiếp cận theo hướng nhân học mang tính so sánh, quan sát, chức năng luận, trung lập tương đối. Nó liên kết và giải thích về các sự kiện thông qua biểu tượng luận với các cấu trúc xã hội và các sự kiện xã hội trong những điều kiện cụ thể. Vượt qua phạm vi rộng lớn của những trường hợp cụ thể, các nhà nhân học quan sát xem những biểu tượng gì được con người sử dụng thực sự, họ nói gì về những biểu tượng ấy, trong tình huống nào những biểu tượng sẽ bộc lộ ra và sự phản ứng với chúng. Theo đó, các nhà nhân học được trang bị để giải thích ý nghĩa của các biểu tượng trong các nền văn hóa mà họ đang nghiên cứu, và để sử dụng những lý giải như những phương tiện trung gian để hiểu xa hơn về các tiến trình trong đời sống xã hội<sup>(5)</sup>. Các nhà nhân học biểu tượng tiêu biểu khác như Clifford Geertz, Mary Douglas, David Schneider xem xét văn hóa dưới góc độ thực tế và cụ thể, bắt đầu nhìn nhận văn hóa theo cách mà các biểu tượng mang lại ý nghĩa và ý nghĩa hình thành trong bối cảnh cụ thể của hành động xã hội như trong giao tiếp, nghi thức, lễ hội, cũng như tất cả các loại hoạt động hằng ngày khác. Hay nói cách khác, các nhà nhân học biểu tượng tin rằng các biểu tượng không nên được nhìn một cách trừu tượng, theo ý nghĩa hành động của con người mà phải ở cách ý nghĩa được xây dựng và sử dụng trong bối cảnh của hành động cụ thể.

Qua việc tổng luận về nhân học biểu

tượng và phương pháp tiếp cận nghiên cứu Nhân học văn hóa xã hội đặt trong bối cảnh của nền văn hóa Việt Nam, chúng tôi nhận thấy: cây tre chính là biểu tượng của Việt Nam, gần đây nhất tại Hội nghị Đối ngoại toàn quốc, Đại hội XIII Đảng Cộng sản Việt Nam Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã xác định bản sắc văn hóa ngoại giao Việt Nam là ngoại giao cây tre, được nhiều tầng giới đồng tình và ủng hộ. Rõ ràng rằng từ ngàn đời nay, cây tre đã có mặt hầu khắp các nẻo đường đất nước và gắn bó thủy chung với cộng đồng các tộc người Việt Nam. Trong tâm thức người Việt, cây tre có vị trí quan trọng, sâu sắc, được xem là biểu tượng của người Việt nói riêng, người Việt Nam nói chung.

“Tre xanh, xanh tự bao giờ

Chuyện ngày xưa đã có bờ tre xanh...”<sup>(6)</sup>

Cây tre, cây nứa, cây vầu, trúc,... và nhiều loại tre bương khác là loại cây thuộc họ lúa. Tre có thân rễ ngầm, sống lâu mọc ra những chồi gọi là măng. Thân rạ hóa mộc có thể cao đến 10 -18m, ít phân nhánh. Mỗi cây có khoảng 30 đốt... Cả đời cây tre chỉ ra hoa một lần và vòng đời của nó sẽ khép lại khi tre “bật ra hoa”<sup>(7)</sup>.

Hình ảnh những bụi tre làng từ hàng ngàn năm đã có sự cộng sinh, cộng cảm đối với người Việt nói riêng, người Việt Nam nói chung. Tre dâng bóng mát và hiến tặng tất cả cho đời sống người dân từ gốc đến ngọn: măng tre ngọt bùi đã đi vào bữa cơm người Việt: “đói ăn rau đau uống thuốc” nhưng “hết rau rồi em có lấy măng không?” Không chỉ là nguồn thực phẩm như măng tre tươi, măng tre khô, măng tre chua..., tre còn gắn liền với biểu tượng văn hóa gia đình Việt truyền thống qua hình tượng đôi đũa tre: “Ví dầu chồng thấp vơ cao, như đôi đũa lệch so sao cho vừa”; ngoài ra, đũa tre còn được nâng lên làm triết lý và những hàm ý về lối sống, đạo đức của



người Việt Nam: đó là tinh thần đoàn kết (câu chuyện ngụ ngôn về “bó đũa”, “bẻ đũa bẻ cả bó”,...); Trong văn hóa ứng xử thì từ lời nói, đến cử chỉ và hành động cần rành mạch, thẳng thắn cho “ra đầu ra đũa”, làm việc gì cũng phải hoàn thành “đến đầu đến đũa”. Trong đối nhân xử thế, cần nhìn nhận sự việc, đánh giá con người không theo cách “vơ đũa cả nắm”; Cách chọn những người uy tín đại diện cho tập thể thì cũng gắn với câu chuyện đũa tre: “bó đũa chọn cột cờ”,...

Tre hiến dâng phục vụ người dân từ văn hóa vật chất đến văn hóa tinh thần: bẹ tre làm nón, thân tre từ cành lá đến gốc tre đều góp phần xây dựng cuộc sống, kể cả bảo vệ thành lũy và là nguồn vật liệu vô tận để chế tạo vũ khí khi đất nước có chiến tranh. Kỳ tích trên sông Bạch Đằng chính là những ngọn tầm vông giúp Ngô Quyền đã đánh tan quân Nam Hán, có ý nghĩa rất lớn về tinh thần yêu nước, bản lĩnh và trí tuệ Việt Nam từ văn hóa bản địa góp phần đánh đuổi quân xâm lược để giành độc lập - tự do cho Tổ quốc.

Bên cạnh đó, truyền thuyết về Thánh Gióng với hình ảnh cậu bé làng Phù Đổng nhổ bụi tre đằng ngà đánh đuổi giặc Ân xâm lược đã trở thành biểu tượng cho sức mạnh chiến thắng thần kỳ của dân tộc ta trước những kẻ thù xâm lược lớn mạnh<sup>(8)</sup>. Theo đó, Phù Đổng trở thành tên của các giải thưởng, cuộc thi, ngày hội phong trào tôn vinh tinh thần thể dục thể thao khỏe vì nước,...

Hiện nay, trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế, tre trong cuộc sống đời thường và văn học đã thoát thân trở thành những sản phẩm văn hóa có giá trị thẩm mỹ cao được nhiều khách nước ngoài ưa thích, có thể kể đến như đèn chụp bằng tre, đĩa đan bằng tre, màn tre, ... Ngoại giao cây tre Việt Nam

đã và đang được nhắc đến như một triết lý văn hóa ngoại giao Việt Nam được đúc kết từ thực tiễn thành lý luận.

## **2. Nét đặc sắc của văn hóa ngoại giao cây tre của Việt Nam (qua phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng)**

Tại Hội nghị Đối ngoại toàn quốc diễn ra tại Hội trường Diên Hồng vào ngày 14/12/2021, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã lấy hình ảnh cây tre để định hướng cho trường phái ngoại giao riêng, đặc sắc và độc đáo của đất nước Việt Nam. Hội nghị này được đánh giá có ý nghĩa lịch sử, bởi đây là hội nghị đối ngoại toàn quốc đầu tiên do Bộ Chính trị, Ban Bí thư trực tiếp chỉ đạo tổ chức để bàn về công tác đối ngoại của Đảng, ngoại giao Nhà nước, đối ngoại nhân dân và của cả hệ thống chính trị.

Tổng Bí thư khẳng định, hơn 90 năm qua, Việt Nam đã xây dựng nên một trường phái đối ngoại và ngoại giao rất đặc sắc và độc đáo của thời đại Hồ Chí Minh, mang đậm bản sắc “cây tre Việt Nam”. “Gốc vững, thân chắc, cành uyển chuyển”, thấm đượm tâm hồn, cốt cách và khí phách của dân tộc Việt Nam<sup>(9)</sup>.

Nội hàm của phương cách “Ngoại giao cây tre” Việt Nam mà Tổng Bí thư đề cập chính là: (i) Mềm mại, khôn khéo, nhưng rất kiên cường, quyết liệt; (ii) Linh hoạt, sáng tạo nhưng rất bản lĩnh, kiên định, can trường trước mọi thử thách, khó khăn vì độc lập dân tộc, vì tự do, hạnh phúc của nhân dân; (iii) Đoàn kết, nhân ái, nhưng kiên quyết, kiên trì bảo vệ lợi ích quốc gia - dân tộc; (iv) Biết nhu, biết cương; biết thời, biết thế; biết mình, biết người; biết tiến, biết thoái, “tùy cơ ứng biến”, “lạt mềm buộc chặt”<sup>(10)</sup>.

Như trên chúng tôi đã trình bày, tre vốn gắn bó và gần gũi với người dân từ ngàn xưa, theo đó việc Tổng Bí thư Nguyễn Phú

Trọng kết nối hình tượng tre với văn hóa ngoại giao Việt Nam và nâng lên như một phong cách, trường phái ngoại giao độc đáo của Việt Nam nhận được nhiều sự đồng tình của cộng đồng người Việt Nam trong và ngoài nước. Ngoại giao chính là sự giao thoa của chính trị - an ninh, kinh tế và văn hóa - xã hội, là sợi dây kết nối giữa quá khứ với hiện tại, giữa lịch sử với tương lai, giữa đất nước với thế giới<sup>(11)</sup>. Nền ngoại giao Việt Nam hiện nay được xác định không chỉ có đối ngoại Đảng, ngoại giao Nhà nước mà còn có đối ngoại nhân dân, theo đó cả ba trụ cột ngoại giao/đối ngoại trên đều phải dựa trên nền tảng văn hóa dân tộc và ngoại giao/đối ngoại dù ở cấp độ nào cũng đều mang trong mình nội hàm văn hóa dân tộc. Hay nói cách khác, bản sắc của ngoại giao Việt Nam là một phần của bản sắc dân tộc Việt Nam, được tôi rèn qua thực tiễn và bối cảnh lịch sử thăng trầm của quốc gia - dân tộc, để Việt Nam khẳng định được chủ quyền độc lập, ngày càng có uy tín và tham gia sâu rộng với vai trò chủ chốt và quan trọng trong các tổ chức khu vực và quốc tế, trong đó có Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN).

### **3. Phát huy hơn nữa bản sắc văn hóa ngoại giao “cây tre Việt Nam” trong bối cảnh xây dựng cộng đồng ASEAN tầm nhìn đến năm 2025**

Năm 2022 là năm kỷ niệm 55 năm ngày thành lập Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN), nay là cộng đồng ASEAN (từ năm 2015) dựa trên ba trụ cột: chính trị - an ninh; kinh tế; văn hóa - xã hội. Năm nay cũng là năm Nhóm đặc trách cao cấp (HLTF) về Tầm nhìn Cộng đồng ASEAN sau năm 2025 bắt đầu đi vào hoạt động. HLTF đã họp nhóm lần đầu tiên vào đầu tháng 4/2022, thảo luận kế hoạch công tác năm 2022, quy trình nghị sự (RoP) của

HLTF và các nội dung cốt lõi<sup>(12)</sup>.

Bối cảnh quốc tế hiện nay có những tác động tương đối bất lợi đối với hợp tác giữa các nước thành viên trong ASEAN, như: ảnh hưởng xấu của đại dịch Covid-19, căng thẳng địa chính trị đang làm gia tăng áp lực trong quan hệ đối ngoại cũng như tác động đến tình hình kinh tế - chính trị của mỗi nước, và biến đổi khí hậu đang trở thành một thách thức mang tính hệ thống. Do đó, các nhà hoạch định chính sách cần xem xét 3 xu hướng lớn - chủ nghĩa dân tộc gia tăng, địa chính trị xấu đi và số hóa ngày càng tăng - sẽ ảnh hưởng đến việc xây dựng Cộng đồng ASEAN trong tương lai<sup>(13)</sup>. Trong bối cảnh ấy, việc Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tổ chức hội nghị Đối ngoại toàn quốc vào cuối năm 2021, đề ra phong cách đối ngoại của Việt Nam là ngoại giao cây tre thiết nghĩ hết sức cần thiết, giúp Việt Nam có thể vận dụng khéo léo quyền lực mềm từ bản sắc văn hóa truyền thống thực hiện công tác đối ngoại Đảng, ngoại giao Nhà nước, đối ngoại nhân dân hiệu quả, trong đó cần “coi đối ngoại đa phương là một định hướng chiến lược quan trọng”. “Các hoạt động đối ngoại cần được triển khai trên cơ sở “tình cảm, chân thành, tin cậy, bình đẳng, tôn trọng, lắng nghe, hợp tác hiệu quả và cùng phát triển” để tạo cơ sở tranh thủ nguồn lực quốc tế, góp phần thực hiện khát vọng phát triển bền vững đất nước.”<sup>(14)</sup>

Tre Việt Nam không đứng một mình, mà sống quần thể, thành khóm, thành bụi, nhờ đó mà vững vàng và làm nên thành lũy. Đoàn kết tạo nên sức mạnh là bài học được đúc kết từ ngàn xưa vẫn đang được truyền thừa cho đến hôm nay. Do đó, đối ngoại và hội nhập quốc tế là sự nghiệp của cả hệ thống chính trị, cần có sự chung tay, góp sức, đồng tâm hiệp lực của nhiều thành phần<sup>(15)</sup>.



Bên cạnh đó, trong quan hệ đối ngoại cũng như hoạt động ngoại giao cần “tích cực tham gia”, “chủ động đóng góp, định hình luật chơi”<sup>(16)</sup> trên tinh thần “đảm bảo lợi ích tối cao của quốc gia - dân tộc trên cơ sở các nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế, bình đẳng và cùng có lợi”<sup>(17)</sup> “Hai ta làm bạn thông dong, như đôi đũa ngọc nằm trong mâm vàng”;

“Bào bồng thân bọc lấy thân,  
Tay ôm tay níu tre gần nhau thêm  
Thương nhau tre không ở riêng  
Lũy thành từ đó mà nên hơi người”

Ngoài ra, dựa trên đặc trưng của tre “tre già măng mọc”, chúng ta có thể luận bàn: Từ kinh nghiệm của thế hệ đi trước, thế hệ đi sau sẽ có nhiều cơ hội và điều kiện thuận lợi hơn để tiếp thu và phát triển những gì mà thế hệ trước đã tạo dựng và cứ như nhân lên đến vô cùng. Hơn nữa tre và măng luôn mọc gần nhau, vì thế tre già luôn che chở và bảo vệ măng tránh ánh nắng mặt trời để cho búp măng lớn lên và phát triển an toàn. Hình ảnh tre và măng tựa vào nhau cũng cho thấy tính nhất quán trong suy nghĩ và hành động hướng đến phát triển bền vững. Theo đó, đặc trưng quan trọng của bản sắc ngoại giao Việt Nam là không ngừng kế thừa và phát triển, sàng lọc trong thực tiễn và chất lọc, tiếp thu qua những giá trị tinh hoa của văn hóa nhân loại.

Song song với đó, cây tre còn được xem là biểu tượng của mẫu người quân tử: trọng chữ tín và đạo nghĩa. Do vậy, vững chắc và linh hoạt, cương và nhu là hai mặt có mối quan hệ biện chứng với nhau, đều có trong bản chất của cây tre. Rõ ràng, nếu chỉ uyển chuyển mà không có được sự ổn định, vững chắc từ gốc, thì khi gặp phong ba bão táp sẽ rất dễ bị lay đổ, bật gốc. Còn nếu như chỉ chắc ở phần gốc rễ mà không vươn lên

tầm cao; theo thời gian khi cao lớn lên mà không biết linh hoạt lựa thế, thì cũng có nguy cơ thân sẽ gãy, cành sẽ lìa. Độc đáo ở chỗ tre mọc thẳng, nhưng dáng mềm, gió táp tứ phía mà không đổ gãy. Với phong cách ngoại giao cây tre, người làm công tác đối ngoại/ ngoại giao cần nắm vững nguyên tắc tùy thời điểm mà biết cách nhún nhường nhưng không hạ mình đảm bảo kiên định mục tiêu đã đề ra.

Tre Việt Nam phát triển tốt ở cả những nơi đất cằn, không kén chọn. Dù đất nước phồn thịnh và cả khi gặp khó khăn, dù môi trường thế giới bên ngoài thuận lợi hay trắc trở, dù nội bộ ASEAN có những lúc không tránh khỏi những ý kiến trái chiều, những bất đồng quan điểm,... nhưng từ quan điểm ngoại giao, cây tre sẽ giúp chúng ta hiểu được trong nguy có cơ, theo đó mà biết cách chắt lọc cơ hội, nhận diện và kiến tạo cơ hội. Tinh thần và kỹ năng dần thân vượt khó khăn cũng có ý nghĩa như nghệ thuật xử lý tình huống.

## Kết luận

Năm 2021 là năm đầu tiên thực hiện Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng, việc Bộ Chính trị và Ban Bí thư lần đầu trực tiếp tổ chức hội nghị Đối ngoại toàn quốc có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, tạo ra khí thế và quyết tâm mới trong toàn hệ thống chính trị và với mỗi cá nhân trong hoạt động đối ngoại. Khí thế và quyết tâm đó là thực sự cần thiết để trên dưới đồng lòng hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ mà Đại hội XIII của Đảng xác định trong Chiến lược xây dựng, phát triển và bảo vệ đất nước trong thời kỳ mới, cũng như thực hiện chủ trương, đường lối đối ngoại mà Đại hội XIII của Đảng đề ra.

Cây tre có ở nhiều nơi trên thế giới. Hình tượng cây tre cũng xuất hiện trong văn hóa của nhiều quốc gia khác. Tuy

nhiên, mỗi quốc gia, dân tộc đều có bản sắc riêng và bản chất gắn bó riêng với cây tre. Cây tre được trồng ở Việt Nam, ăn nấng, uống sương của đất trời Việt Nam, nên mang trong mình cốt cách riêng có của người Việt Nam. Để kết luận, xin mượn lại lời của Đại sứ Việt Nam tại Malaysia cho rằng: Bản sắc "Ngoại giao cây tre" mà Tổng Bí Thư nhấn mạnh trong bài phát biểu mang nội hàm, thông điệp rất sâu sắc để truyền đạt tới các nhà ngoại giao bằng lời văn rất nôm na, dễ hiểu<sup>(18)</sup>. Đó là: Mềm mại, khôn khéo, nhưng rất kiên cường, quyết liệt; linh hoạt, sáng tạo nhưng rất bản lĩnh, kiên định, can trường trước mọi thử thách, khó khăn vì độc lập dân tộc, vì tự do, hạnh phúc của nhân dân. Đoàn kết, nhân ái, nhưng kiên quyết, kiên trì bảo vệ lợi ích quốc gia - dân tộc. Biết nhu, biết cương; biết thời, biết thế; biết mình, biết người; biết tiến, biết thoái, "tùy cơ ứng biến", "lạt mềm buộc chặt". Đây là sự vận dụng sáng tạo những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, kế thừa và phát huy truyền thống, bản sắc đối ngoại, ngoại giao và văn hóa dân tộc, tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hóa thế giới và tư tưởng tiến bộ của thời đại<sup>(19)</sup>.

## CHÚ THÍCH VÀ TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Thái Văn Long (2022), *Nét đặc sắc của "Ngoại giao cây tre" Việt Nam*, <https://hcma.vn/tintuc/Pages/chi-tiet.aspx?ItemId=32166&CateID=0>, truy cập ngày 2/11/2022.
2. Spencer, J. (1996). *Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology*: London and New York: Routledge.
3. Chene, M. D. (1998). David Levinton & Melvin Ember, *Encyclopedia of Cultural Anthropology*. 4, 1274-1278.
4. Green, T. A. (1997). *Folklore: An encyclopedia of beliefs, customs, tales, music and art*. *ABC Clio*, 24-29.
5. Firth, R. (1973). *Symbols: Public and private*. London, George Allen & Unwin Ltd, 25; Đinh Hồng Hải (2014), *Nghiên cứu biểu tượng: Một số hướng tiếp cận lý thuyết*, NXB Thế giới, Hà Nội.
6. Vũ Đoàn (2021), *Sức mạnh của đoàn kết trong bài thơ Tre Việt Nam của Nguyễn Duy*, <https://sao.baophapluat.vn/tin-tuc/chi-tiet/suc-manh-cua-doan-ket-trong-bai-tho-tre-viet-nam-cua-nguyen-duy-34309/>, truy cập ngày 2/11/2022.
7. Phương Law (2011), *Tôi chọn biểu tượng Việt là cây Tre?* <https://dantri.com.vn/ban-doc/toi-chon-bieu-tuong-viet-la-cay-tre-1296739996.htm>, truy cập ngày 2/11/2022.
8. Phương Law (2011), tldd.
9. Thái Văn Long (2022), tldd.
10. Thái Văn Long (2022), tldd.
11. Trần Chí Trung (2022), *Một vài suy ngẫm từ hình tượng cây tre đến bản sắc ngoại giao Việt Nam*, [https://www.tapchiconsan.org.vn/web/guest/tin-binh-luan/-/asset\\_publisher/DLIYi5AJyFzY/content/mot-vai-suy-ngam-tu-hinh-tuong-cay-tre-den-ban-sac-ngoai-giao-viet-nam](https://www.tapchiconsan.org.vn/web/guest/tin-binh-luan/-/asset_publisher/DLIYi5AJyFzY/content/mot-vai-suy-ngam-tu-hinh-tuong-cay-tre-den-ban-sac-ngoai-giao-viet-nam), truy cập ngày 2/11/2022.
12. Việt Dũng (2022), *Tầm nhìn Cộng đồng ASEAN sau năm 2025: Chọn lựa hướng đi cho tương lai*, <https://congthuong.vn/tam-nhin-cong-dong-asean-sau-nam-2025-cho-nua-huong-di-cho-tuong-lai-180211.html>, truy cập ngày 2/11/2022.
13. Việt Dũng (2022), tldd.
14. Phát biểu của Thủ tướng Phạm Minh Chính tại Hội nghị tổng kết hai năm Việt Nam đảm nhiệm cương vị Ủy viên không thường trực HĐBA Liên hợp quốc. (Báo tin tức, 2022)
15. Trần Chí Trung (2022), tldd.
16. Nguyễn Anh Cường - Phạm Quốc Thành (2017), *Chính sách đối ngoại của Việt Nam*, NXB Công An nhân dân, Hà Nội.
17. Nguyễn Anh Cường - Phạm Quốc Thành (2017), tldd.
18. An Bình (2021), *Bản sắc "Ngoại giao cây tre" của Tổng Bí thư sâu sắc và giàu nội hàm*, <https://toquoc.vn/ban-sac-ngoai-giao-cay-tre-cua-tong-bi-thu-sau-sac-va-giau-noi-ham-20211216111438259.htm>, truy cập ngày 2/11/2022.
19. Minh Hiếu (2021), *Ngoại giao "Cây tre Việt Nam" thấm đượm bản sắc dân tộc*, <https://hanoimoi.com.vn/tin-tuc/Luan-ban-Hanh-dong/1021046/ngoi-giao-cay-tre-viet-nam-tham-duom-ban-sac-dan-toc>, truy cập ngày 2/11/2022.